

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Allmänna byrån, S1

Beslutande
Minister
Arsim Zekaj

Föredragande
Avdelningschef
Otto Ilmonen

Justerat
Omedelbart

Nr 2

Rätten till folkpension för personer som, genom
myndighetsbeslut, erhåller lagstadgad service i Sverige.

ÅLR 2025/556

2 S1

Beslut

Ålands landskapsregering anmodar social- och hälsovårdsministeriet att i brådskande ordning vidta åtgärder för att korrigera det missförhållande som uppstått i och med lag om ändring av folkpensionslagen (FFS 967/2024) som träder i kraft 1.2.2025. I och med ändring av 65 § i folkpensionslagen kommer folkpension inte längre utbetalas till personer bosatta utomlands. Tolkningen förefaller vara att även personer bosatta på Åland men som erhåller socialvård i Sverige, till exempel i form av särskilt boende skulle mista rätten till folkpension. Beträffande dessa personer, som i förekommande fall har en mångfacetterad problembild och speciella behov av omsorg och vård, har socialvårdsmyndigheten, efter att ha utrett möjligheten till vård inom Åland eller i riket, bedömt att adekvat service på svenska endast kan erbjudas i Sverige.

Bakgrund

Enligt 18 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland tillhör lagstiftningsbehörigheten inom rättsområdena socialvård och hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i 27 §, 24, 29 och 30 punkten, Ålands lagstiftningsbehörighet. Socialförsäkringssystemet och med det förknippade förmåner hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 29 § 1 mom. 3 punkten i självstyrelselagen för Åland.

Landskapsregeringen konstaterar att man inte erhållit någon begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av folkpensionslagen vilket står i strid med 28 § 2 mom. i självstyrelselagen enligt vilken utlåtande ska inhämtas av landskapet i fråga om lagar som har särskild betydelse för landskapet innan lagen stiftas. Det betyder också att ingen hänsyn tagits till de konsekvenser ändringarna i folkpensionslagen får för Ålands del. Enligt 33 §

självstyrelselagen ska landskapsregeringens utlåtande i saken även inhämtas innan republikens president, statsrådet, ett ministerium eller någon annan myndighet utfärdar föreskrifter som uteslutande gäller landskapet eller som annars har särskild betydelse för landskapet. Ålands litenhet innebär att alla behov av specialservice inom socialvård samt hälso- och sjukvård inte kan tillhandahållas inom landskapet. Enligt 36 § självstyrelselagen är Åland enspråkigt svenskt. Avsaknaden eller den bristfälliga tillgången på dessa tjänster på svenska innebär att köp av tjänster i riket i långt ifrån alla fall är möjligt.

Enligt landskapsregeringen måste dessa personer som, inte genom ett eget aktivt beslut, befinner sig utomlands för sin omsorg och/eller vård fortfarande anses ha sin hemkommun på Åland och därmed vara berättigade till bland annat folkpension. Detta gäller speciellt i de fall denna omsorg och/eller vård inte kan erbjudas på Åland eller på svenska i Finland.
